

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
державної установи
«Кременчуцька виховна колонія»
18-19.10.2023**

м. Київ, 2023

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 18-19.10.2023 групою НПМ здійснено відвідування державної установи «Кременчуцька виховна колонія» (далі – ВК, установа).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Тищенко Руслан Станіславович, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Яковенко Віра Сергіївна, представник громадської організації.

Установа є виправним закладом для тримання неповнолітніх осіб чоловічої статі, засуджених до позбавлення волі на певний строк, знаходиться за адресою: 39617, Полтавська область, місто Кременчук, вулиця Лікаря О. Богаєвського, 10/30.

Керівництво установи: Сайко Олександр Сергійович, начальник установи.

Штатна чисельність персоналу установи складається з 158 посад. Фактична чисельність – 133 посади, з них 64 (або 48 %) працівники жіночої статі. Загальний некомплект персоналу по установі становить – 25 осіб (або 16 %).

Планове наповнення ВК – 184 особи.

У день відвідування в установі утримувалося 55 засуджених, з них:

дільниця ресоціалізації – 52 особи;

дільниця соціальної адаптації – 3 особи (фактично перебували в дільниці ресоціалізації).

На оперативно-профілактичному обліку в установі перебувало:

7 засуджених – схильні до суїциду;

3 засуджених – схильні до членушкодження;

3 засуджених – схильні до втечі.

Групою НПМ проведено опитування усіх засуджених, які перебували у ВК.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування установи групою НПМ здійснено 05.02.2019.

За результатами попереднього відвідування установи встановлено:

порушення національного законодавства та недотримання міжнародних стандартів у сфері умов тримання засуджених в дільниці соціальної адаптації, камерах дисциплінарного ізолятора (далі – ДІЗО), медичній частині та дільниці карантину, діагностики і розподілу (далі – КДіР) установи;

порушення національного законодавства у сфері поводження із засудженими у частині застосування до них заходів заохочення;

порушення прав і свобод засуджених на охорону здоров'я і медичну допомогу.

Вищезазначені рекомендації, надані за результатом попереднього відвідування установи, у цілому продовжують мати місце.

Разом з тим, адміністрацією установи вжито низку заходів з приведення в належний стан приміщень окремих дільниць, а саме:

житлових та підсобних приміщень відділень соціально-психологічної служби (далі – відділення СПС) (фото 1-7);

окремих приміщень їдальні установи;

приміщень для реалізації права засуджених на підтримання контактів із зовнішнім світом (фото 8-9).

Крім того, внаслідок ракетного обстрілу, завданого РФ у 2022 році, в установі проведено ремонтні роботи по відновленню пошкоджених вікон окремих будівель та споруд на загальну суму близько 860 тис. грн. (фото 10-11).

Реалізація права засуджених на освіту (стаття 53 Конституції України).

Під час вивчення порядку організації в установі заходів із забезпечення освітньої діяльності встановлено, що в загальноосвітньому навчальному закладі навчається 27 засуджених (що складає 100 % від кількості осіб, що не мають загальної середньої освіти), з яких 7 учнів – 10 клас та 20 учнів – 11 клас.

В загальноосвітній школі облаштовано та функціонує 14 учбових класів (фото 12-13). Школа налічує 2692 екземпляри науково-методичної літератури та підручників.

Упродовж 2023 року 18 вихованців отримали документ про повну середню освіту, 5 – про базову середню освіту.

В школі діють гуртки за двома напрямками: предметні (математичний гурток «Алгоритм», географічний «Меридіан», літературний «Рідне слово», хімічний «Синтез», біологічний «Довкілля» та психологічний «Я прагну змінитись») та творчі гуртки.

У державному професійно-технічному навчальному закладі установи «Кременчуцьке професійно-технічне училище» (далі – навчальний заклад) в 2023 році на навчання прийнято 38 засуджених, на даний час в навчальному закладі навчається 25 засуджених (зокрема, за професіями: штукатур – 8 чоловік; тесляр – 7 чоловік та пекар – 10 чоловік).

З початку 2023 року навчальним закладом підготовлено 26 спеціалістів робітничих професій.

В навчальному закладі установи облаштовано 5 класів (фото 14 та 15) та 3 майстерні (фото 16).

Навчальний заклад налічує 1260 екземплярів науково-методичної літератури та підручників.

Приміщення навчального закладу обладнано централізованим водопостачанням та водовідведенням, системою опалення, штучним освітленням та меблями.

Реалізація права на працю засуджених (стаття 43 Конституції України, стаття 4 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Конвенція МОП про примусову чи обов'язкову працю № 29).

Для реалізації права засуджених на працю, відповідно до статті 118 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК) на території установи облаштовано виробничу майстерню.

У майстерні установи працевлаштовано 27 вихованців, які працюють за трудовими договорами. Праця здійснюється на добровільній основі.

Середня заробітна плата вихованців установи у вересні 2023 року складала 3423,08 грн.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на гідні умови тримання.

1. Обладнання дільниці КДіР не відповідає стандартам поводження з в'язнями та умов їх тримання за функціональним призначенням, суперечить вимогам положення про організацію соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 04.11.2013 № 2300/5.

Так, перебуваючи в дільниці КДіР, переважну більшість часу вихованці тримаються в ізольованих одна від одної камерах, які обладнано зовнішніми металевими дверима та додатково внутрішніми дверима, які виготовлені з металевих прутів у вигляді ґрат, які зачиняються на ключ (фото 17 та 18). Вихованці, перебуваючи у цих камерах, безпідставно обмежуються у праві вільного пересування у межах дільниці КДіР. Щоденна прогулянка засуджених проводиться у прогулянковому дворіку ДІЗО протягом двох годин (згідно розпорядку дня дільниці КДіР – з 08:30 до 10:30).

Таким чином, засуджені, перебуваючи у дільниці КДіР установи, безпідставно тримаються в умовах суворої ізоляції, яка поєднується із застосуванням до них обмежень, не передбачених встановленим режимом відбування покарання. З пояснень адміністрації установи зазначені обмеження обумовлені необхідністю вжиття додаткових заходів безпеки з метою недопущення втечі з установи та можливого вчинення з боку засуджених інших правопорушень.

2. Адміністрацією установи порушуються вимоги пункту 1 розділу XII Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 28.08.2018 № 2823/5 (далі – ПВР

УВП) у частині забезпечення засуджених спеціально обладнаними місцями і приміщеннями, де вони повинні зберігати свої особисті речі.

Так, під час відвідування дільниці КДіР встановлено, що спеціально обладнаними місцями і приміщеннями, де засуджені повинні зберігати свої особисті речі, перебуваючи у дільниці, відсутні. Таким чином, засуджені, перебуваючи у дільниці КДіР, змушені зберігати валізи, сумки та рюкзаки зі своїми особистими речами під ліжками у камерах.

3. Під час відвідування приміщень дільниці ДІЗО контрольним вимірюванням площі чотирьох камер встановлено, що відстань між стінами була меншою за два метри, а освітлення камер є недостатнім (фото 19 та 20). Крім того, засуджені утримуються в камерах поодиноці, так як вони розраховані для тримання однієї особи.

У 21 Загальній доповіді [СРТ/Inf (2011) 28] Європейський Комітет з запобігання катуванням та нелюдському чи принизливому поводженню або покаранню (далі – КЗК) зазначає, що одиночне ув'язнення може мати надзвичайно руйнівні наслідки для психологічного, соматичного та соціального здоров'я для утримуваних осіб. Окрім цього, воно може створювати умови для навмисного жорстокого поводження з ув'язненими.

4. З 2015 року до нормативно-правових актів, які регламентують діяльність виправних колоній, внесено зміни та виключено норму, яка передбачала фіксацію до стін ліжок у дисциплінарних приміщеннях на денний час.

Незважаючи на це, в установі збереглися засоби для такої фіксації, що створює умови для можливих зловживань з боку працівників установи та виступає додатковим каральним елементом під час покарання, так як засуджені можуть бути позбавлені можливості сидіти та лежати на ліжку протягом дня (фото 21 та 22).

5. У приміщенні лазні ДІЗО встановлено порушення вимог статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, що забезпечує право на повагу до приватного життя.

Так, у зазначеному приміщенні не дотримується право на приватність та порушується вимога правила 19.3. Європейських пенітенціарних правил (далі – ЄПП) через відсутність шторок для усамітнення засуджених (фото 23).

6. Під час відвідування приміщень відділення СПС (№ 1) установи встановлено, що практично всі засуджені одягом та взуттям за сезоном у повному обсязі не забезпечені.

Так, у ході опитування засуджених, здійсненого за відсутності третіх осіб та за умов, що виключають можливість прослуховування чи підслуховування встановлено, що практично всі засуджені не мають у користуванні рукавиць та взуття за сезоном, хоча відповідно до вимог частини 2 статті 115 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК) засуджені забезпечуються одягом, білизною і взуттям за сезоном з урахуванням статі і кліматичних умов. Також, у

пункті 20.1. ЄПП зазначено, що засуджені, які не мають власного одягу, мають забезпечуватися одягом, який відповідає клімату.

Натомість, практично всі засуджені носять літнє взуття, а окремі з них – літнє взуття у занедбаному та непридатному до використання стані (фото 24 та 25). При цьому температурний режим навколишнього середовища складав від плюс 2 °С до плюс 12 °С.

7. Крім того, під час відвідування житлових приміщень відділення СПС (№ 1) встановлено, що адміністрацією установи належні умови проживання для засуджених не забезпечуються. Так, належний температурний режим в житлових приміщеннях не дотримується, зокрема, в житловому приміщенні (№ 4) він складав плюс 15,5 °С (фото 26), а в житловому приміщенні (№ 3) плюс 15,8 °С (фото 27), що є нижче встановлених норм. Так, у відповідності до вимог пункту 1 розділу XXII ПВР УВП у холодну пору року температура в жилих приміщеннях установ виконання покарань підтримується на рівні не нижче плюс 18 °С.

Таким чином, постійне переохолодження може сприяти виникненню у засуджених захворювань, які призводитимуть до загрози їх здоров'ю та життю.

Вищезазначене порушує вимоги статей 27 та 48 Конституції України, Законів України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та «Про охорону дитинства», а також права і основоположні свободи, затверджені:

Конвенцією проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання;

Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод;

Загальною декларацією прав людини.

Порушення права на підтримання контактів із зовнішнім світом (стаття 110 Кримінально-виконавчого кодексу України, Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями).

8. Відповідно до вимог пункту 6 розділу II ПВР УВП у ДІЗО розміщується інформація із зазначенням номерів телефонів «гарячих ліній», поштових та електронних адрес Міністерства юстиції України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Європейського суду з прав людини, Державного бюро розслідувань, Офісу Генерального прокурора, обласної і окружної прокуратур, Департаменту, міжрегіонального управління, а також регіонального центру з надання безоплатної правової допомоги.

У порушення зазначених вимог ПВР УВП у ДІЗО зазначена інформація під час відвідування дільниці ДІЗО була відсутня у повному обсязі.

Порушення права засуджених на здоров'я та життя, а також на охорону здоров'я та медичну допомогу.

9. Упродовж тривалого часу у штаті установи відсутні працівники-дезінфектори. Разом з тим, працівників в установі для проведення поточної дезінфекції не призначено (був відсутній відповідний наказ по

установі).

Крім того, тривалий час у штаті медичної частини установи відсутні лікар-інфекціоніст та епідеміолог.

10. В медичній частині установи для потреб стаціонару за конструктивними особливостями відсутній прогулянковий майданчик, що порушує вимоги Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб». Як наслідок, хворі засуджені, які будуть перебувати у стаціонарі, будуть вимушені виходити на прогулянку лише з дозволу та під наглядом адміністрації установи у загальний двір установи.

11. Медична частина установи надає медичну допомогу засудженим та здійснює практику за відсутністю ліцензії на провадження медичної практики. Зазначене є порушенням вимог Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», статті 6 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», абзацу тридцять першого підпункту 8 пункту 4 Положення про Міністерство охорони здоров'я України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 року № 267, наказів Міністерства охорони здоров'я України від 19 травня 2016 року № 465 «Про затвердження складу Ліцензійної комісії МОЗ України» та від 31 серпня 2012 року № 677 «Про затвердження Положення про Ліцензійну комісію МОЗ України».

12. У порушення вимог статті 16 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», Порядку акредитації закладу охорони здоров'я, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.07.1997 № 765, у медичній частині установи відсутні відповідне положення про медичну частину та акредитаційний сертифікат, що свідчить про відсутність у закладі умов для якісного, своєчасного, певного рівня медичного обслуговування та дотримання ним стандартів у сфері охорони здоров'я.

13. У порушення вимог пункту 1 розділу VI ПВР УВП розпорядок дня медичної частини установи з урахуванням затвердженого розпорядку дня установи її керівником з незрозумілих причин не розроблявся та під час відвідування у медичній частині установи був відсутній.

Порушення права засуджених на життя (стаття 3 Загальної декларації прав людини, стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

14. В установі порушуються вимоги Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417 (далі – Правила пожежної безпеки в Україні).

Так, у порушення вимог підпункту 3.11. пункту 3 розділу V Правил пожежної безпеки в Україні пожежні щити в установі належним чином не укомплектовані (зокрема, вони не укомплектовані вогнегасниками, сокирами тощо).

15. У порушення вимог підпункту 3.6. пункту 3 розділу V Правил пожежної безпеки в Україні норми належності вогнегасників по установі наказом начальника Кременчуцької виховної колонії не визначено.

16. У порушення вимог підпунктів 3.3.-3.5. пункту 3 розділу V Правил пожежної безпеки в Україні пожежно-рятувальний автомобіль, а також пожежне депо або спеціально призначені для утримування пересувної пожежно-рятувальної техніки приміщення (бокси) в установі відсутні.

Інші порушення

17. Згідно із статтею 144 КВК за сумлінну поведінку і ставлення до праці та навчання, активну участь у роботі самодіяльних організацій і виховних заходах до засуджених неповнолітніх можуть застосовуватися, крім передбачених статтею 130 цього Кодексу, такі заходи заохочення: надання права відвідування культурно-видовищних і спортивних заходів за межами виховної колонії в супроводі працівників колонії та надання права виходу за межі виховної колонії в супроводі батьків чи інших близьких родичів.

Однак, у порушення вимог статті 144 КВК в установі тривалий час відсутня практика надання права неповнолітнім відвідувати культурно-видовищні та спортивні заходи за межами виховної колонії в супроводі персоналу установи, а також надання права виходу за межі виховної колонії в супроводі батьків чи інших близьких родичів.

З пояснень адміністрації установи зазначені обмеження обумовлені необхідністю вжиття додаткових заходів безпеки з метою недопущення втечі з установи та вчинення з боку неповнолітніх інших правопорушень.

18. Слід зазначити, що у 2023 році відсоток застосування заохочувальних норм у ВК є дійсно низьким.

Так, умовно-дострокове звільнення від відбування покарання застосовано лише до 10 вихованців або 32 % засуджених, які підпадали під дію цієї норми.

19. У відповідності до вимог пункту 7 розділу I ПВР УВП комплексне інспектування установ виконання покарань здійснюється Департаментом один раз на п'ять років і один раз на два роки міжрегіональними управліннями.

Зокрема, останнє комплексне інспектування Кременчуцької виховної колонії персоналом Північно-Східного міжрегіонального управління з питань виконання кримінальних покарань Міністерства юстиції проводилося у липні 2021 року, тобто, більше, ніж два роки тому. Крім того, як свідчать результати зазначеного інспектування, наявні недоліки та прорахунки у діяльності цієї установи не у повному обсязі виявлялися, а дієві заходи щодо усунення виявлених порушень адміністрацією установи не вживалися, що у свою чергу призвело до того, що наявні недоліки у діяльності установи продовжують мати місце тривалий час.

Зазначений стан справ у діяльності відвіданої установи став можливим внаслідок неналежної організації роботи підпорядкованих служб з боку керівництва установи, недостатнього рівня впливу керівництва Південно-

Східного міжрегіонального управління з питань виконання кримінальних покарань Міністерства юстиції, окремих відділів та служб зазначеного міжрегіонального управління та Департаменту з питань виконання кримінальних покарань на поліпшення діяльності установи, а також свідчить про недостатню організуючу роль керівництва цього міжрегіонального управління, недостатню вимогливість та принциповість до керівництва підпорядкованої установи.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Міністерству юстиції України:

1. Доручити та надати практичну допомогу державній установі «Кременчуцька виховна колонія» щодо приведення у відповідність до вимог чинного законодавства умов тримання неповнолітніх у стаціонарі медичної частини, камерах ДІЗО, приміщеннях дільниці КДіР, а також обладнання та функціонування дільниці соціальної адаптації установи;

2. Вжити заходів стосовно запровадження практики, передбаченої вимогами статей 143 та 144 КВК щодо реалізації права засуджених на відвідування культурно-видовищних і спортивних заходів за межами виховної колонії в супроводі персоналу або батьків у вказаній установі;

3. Провести службове розслідування щодо виявлених випадків порушення температурного режиму в житлових приміщеннях відділення СПС (№ 1);

4. Забезпечити проведення у найкоротший термін комплексного інспектування установи персоналом Північно-Східного міжрегіонального управління з питань виконання кримінальних покарань Міністерства юстиції.

Державній установі «Кременчуцька виховна колонія»:

1. Вжити заходів щодо усунення порушень порядку зберігання особистих речей засуджених у дільниці КДіР;

2. Вжити заходів щодо створення належних умов утримання засуджених неповнолітніх у стаціонарі медичної частини, камерах ДІЗО та приміщеннях дільниці КДіР установи;

3. Вжити заходів щодо обладнання та введення в експлуатацію дільниці соціальної адаптації установи;

4. Демонтувати замки відкидних ліжок в камерах ДІЗО;

5. Вжити заходів щодо розміщення відсутньої у ДІЗО відповідної наочної інформації;

6. Вжити заходів стосовно запровадження практики, передбаченої вимогами статей 143 та 144 КВК щодо реалізації права засуджених на відвідування культурно-видовищних і спортивних заходів за межами виховної колонії в супроводі персоналу або батьків у вказаній установі;

7. Негайно забезпечити засуджених у повному обсязі одягом та взуттям за сезоном;

8. Вжити заходів щодо припинення та недопущення у подальшому

порушень температурного режиму в житлових приміщеннях відділень СПС установи;

9. Переглянути практику застосування до засуджених заохочувальних норм, а саме умовно-дострокового звільнення від відбування покарання;

10. Вжити заходів щодо усунення виявлених в установі порушень вимог Правил пожежної безпеки в Україні;

11. Під час щоденних інструктажів чергової зміни увагу працівників установи звертати на гуманне ставлення до засуджених;

12. Спільно з керівництвом Кременчуцької міської ради опрацювати питання щодо подальшої співпраці у частині приведення до належного стану (проведення ремонтних робіт) приміщень об'єктів та споруд ДУ «Кременчуцька виховна колонія».

Кременчуцькій міській медичній частині філії ДУ «ЦОЗ ДКВС України» в Полтавській області:

1. У найкоротший термін роботу медичної частини установи привести у відповідність до вимог чинного законодавства.

2. Вирішити питання щодо отримання відповідної ліцензії на провадження медичної практики медичною частиною установи.

3. Вирішити питання щодо отримання акредитаційного сертифікату та створення положення про медичну частину установи.

4. Розглянути питання щодо можливості включення до штату медичної частини установи лікаря-інфекціоніста та епідеміолога.

5. Вжити заходів щодо приведення до належного стану порядку проведення поточної дезінфекції приміщень установи.

До звіту додаються: Фотознімки на 9-ти арк. в 1 прим.

**Керівник групи НПМ
Головний спеціаліст відділу
інспектування об'єктів контролю
в правоохоронних, судових органах
та військових формувань**

Руслан ТИЩЕНКО

Фотознімки до звіту
Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Φοτο 7

Φοτο 8

Φοτο 9

Фото 10

Фото 11

Фото 12

Φοτο 13

Φοτο 14

Φοτο 15

Φοτο 16

Φοτο 17

Φοτο 18

Фото 19

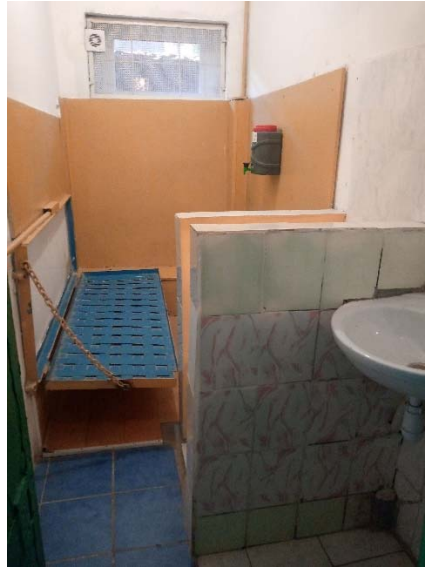
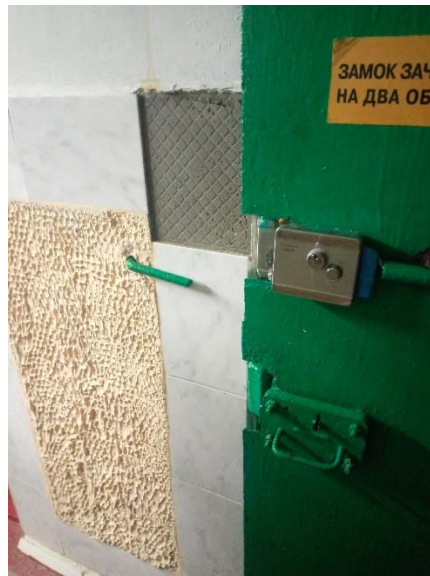

Фото 20

Фото 21

Φοτο 22

Φοτο 23

Φοτο 24

Φοτο 25

Φοτο 26

Φοτο 27

